

'Bouwen aan samenleving van hoop'

Speech Mirjam Bikker tijdens congres 23 november 2024

Vrienden van de ChristenUnie, wat een voorrecht om hier vandaag samen te zijn op ons congres. En ja ik zie vertrouwde gezichten, frisse gezichten overigens hoor, en ik zie ook nieuwe frisse gezichten. En wat is dat een goed nieuws. Onze partij staat stevig op zijn benen en melden zich nieuwe leden aan. Vertrouwde leden zijn er graag bij.

Wat geweldig om dit congres met elkaar te hebben. En het feit dat jullie hier vandaag zijn, laat ook zien waar je hart voor klopt. Voor ons land, voor christelijke politiek en voor bouwen aan een betere samenleving, aan een betere wereld. Jullie verlangen om samen het goede te zoeken, dat drijft jullie, dat drijft ons en daarom zitten wij hier op zaterdagmiddag in Barneveld bij elkaar. En ja, vandaag staan we aan de vooravond van een bijzondere mijlpaal.

Vijfentwintig jaar Christenunie en we zijn hier bij elkaar op een moment van bijzondere politieke turbulentie in Den Haag. Ik weet niet hoe het met jullie is, maar ik hoop dat iedereen zijn campagnejasje al in de kast heeft zitten. Een beetje schoongewassen al. Elk weekend denk je weer het zal toch niet hè? Maar één ding weet ik wel. Hier staat een partij die er zin in heeft, die staat voor zijn idealen en die waren harde opstellingen en we zien continu dat het alle nieuwsberichten daarover gaat. En wat is het dan heerlijk om daar tegenover te zien staan? In alle hectiek voor onze club blijft onveranderd, ons diepe verlangen. Zoals we die vijfentwintig jaar geleden werden opgericht en er nu nog steeds staan. Een diep verlangen om Gods liefde te delen, dat is wat ons elke dag 10 diepste drijft. En met onze club, met onze partij, hier en op al die plaatsen en ook in Den Haag, wil ik bouwen aan een samenleving waarin we dienstbaar zijn, waar we staan voor vrijheid, van iedereen en waar we gaan voor een politiek van de hoop. Met de blik gericht op degenen voor wie we zo hard werken. Niet op het snelle scoren. Wel als wij hier in Den Haag achter het spreekgestoelte te staan, dan heb je daar zo de publieke tribune. En continu schuiven daar de schoolklassen binnen. Soms met frisse energie, soms verlangend naar een fastfood restaurant, maar altijd kijken ze wat gebeurt daar nou in Den Haag? En ja, als ik daar eigenlijk sta, dan weet ik: hier moeten wij laten zien dat het niet om onszelf gaat.

Hier willen we laten zien dat onze vrijheid een kostbaar geschenk is, dat we ontvangen hebben uit Gods genade en waar we ons verantwoordelijk voor weten om dat door te geven aan die volgende generatie. En ja, dat staat ook nu helaas op het

spel. Want wat voor land willen we eigenlijk zijn? In wat voor land willen we eigenlijk leven? Ik zou bijna zeggen: hoe vinden jullie dat het gaat? In de trein van Gouda naar mijn werk in de Tweede Kamer word ik eigenlijk bijna dagelijks met die toon aangesproken door mensen die ook gewoon op weg zijn naar hun werk of gaan studeren aan de Leidse universiteit of die een dagje gaan oppassen op de kleinkinderen of die gespaard hebben voor een dagje uit en het prachtige meisje met de parel gaan bezoeken in het Mauritshuis. En in al die korte gesprekjes die je dan hebt, merk ik hoe de dynamiek van afgelopen jaar doorklinkt. Gevolgen heeft voor hoe mensen tegenwoordig kijken naar de politiek en het ongenoegen wat er leeft in ons land. De zorg waar het heen beweegt. En er volgt eigenlijk bijna altijd een aanmoediging. Gelukkig maar, zou ik zeggen. Wat ben ik blij dat jullie, mensen van de ChristenUnie, blijven kiezen voor respect. Voor opbouwende krachten. Voor niets schelden, maar gericht zijn. Hoe kunnen we vandaag het goede zoeken? En als ik op zaterdag langs de lijn van het voetbalveld sta sorry, David, deze keer niet net nu je twintig één gewonnen hebt. Maar dan gaat het in de rust ook heel vaak hierover. Of als ik even koffie ga halen in de kantine. Zit jij niet in Den Haag in de politiek? En dan denk ik ja, ja, ja. Ik wil je toch even laten weten. Waar gaat het naartoe met ons land? Zorg je wel goed voor ons land. Ga door met dat respect hebben, met dat opbouwen en kap alsjeblieft met dat schelden. Er staat toch meer op het spel? En zo praat je dan even langs de lijn van het voetbalveld door over wat we hopen, wat we zo graag anders zouden zien in Nederland en waar eigenlijk heel veel mensen, ik durf te zeggen de meerderheid van de Nederlanders, heel graag voor wil gaan. Voor dat opbouwen van ons land. Voor er zijn, voor de jongste generatie die het jaar aan het voetballen is. Af en toe even een beetje opvoeden als er gescholden wordt, maar vooral aanmoedigen. En ja, mensen verlangen naar een groter verhaal, naar een goede toekomst voor hun kinderen. Willen het hebben over wat ons samenbindt en welke richting we hebben.

Waarnaar zijn we onderweg? En juist vanuit die wetenschap doet het eerlijk gezegd pijn om te zien dat de polarisatie van de afgelopen periode niet opbouwt, het land niet verenigd, niet mooier maakt. En helaas zie je dat niet alleen in Nederland, maar breder in Europa, in Amerika. En het zijn steeds meer autocratische leiders over de hele wereld die polarisatie niet schuwen, die met ronkende teksten aangeven dat problemen heel eenvoudig zijn op te lossen. Maar als ze aan de knoppen van de macht zitten, het nalaten om echte oplossingen te zoeken, om vervolgens de middenklasse of mensen in de marge geen dienst te bewijzen. En zulke politiek van flanken bouwt geen enkel land en bouwt ook ons land niet op, maar breekt af. En als ik dan terugdenk aan al die korte gesprekjes die ik bijna dagelijks in de trein heb, dan wil ik toch zeggen dat ik ontzettend blij ben. Dat ik vertegenwoordiger mag zijn met dit team van de ChristenUnie. Een club die in alle bescheidenheid telkens weer op wil bouwen. Niet kiezen voor de flanken, maar kiezen voor het moedige midden.

Kiezen voor een samenleving waarin zeggen jij doet ertoe en we staan voor elkaar op. Wat is het gaaf om bij de ChristenUnie zo aan de slag te zijn. En dank jullie wel dat jullie dat op zoveel plekken ook laten zien. Visie ook zien. Dank jullie wel voor het fantastische werk en voor iedereen die het nog niet gelezen heeft. Als je met OV bent, pak hem op de terugweg en anders vanavond top werk. Wij bouwen met de voeten in de modder en de blijde boodschap van hoop die ons drijft, die was er niet alleen in de tijd van Augustinus of in de tijd van Groen van Prinsterer of de tijd van Abraham Kuyper of de tijd van Piet Jongeling. Welnee, dat is ook nu.

Die christelijke sociale politiek was toen geworteld en is nu geworteld in het evangelie, maar verstaat de tijd. Bouwt vanuit die beginselen mee aan onze samenleving. Als we in de marge staan en als we in de schijnwerpers staan. Als we in de oppositie zitten en als we in de coalitie zitten. Waar dan ook, in de afgelopen vijftientig jaar heeft de ChristenUnie telkens gezegd: wij zijn die partij van de samenleving. Wij kiezen voor de samenleving. Wij kiezen voor gerechtigheid. En ons denken begint dus ook niet bij de staat. Nee, ons denken begint bij de samenleving. En dat vormt een fundamenteel verschil met de liberale seculiere partijen. Waar zij sinds de verlichting het denken vanuit een sociaal contract hebben omarmd, een contract dat de basis vormt voor een staat, kiest Christelijk sociale politiek voor het verbond. Een sociaal verbond dat de basis vormt voor een samenleving. Een sociaal contract draait om macht, terwijl een sociaal verbond draait om verantwoordelijkheid en gedeelde idealen. En wij kiezen voor een politiek die begint bij die idealen. Gerechtigheid, naastenliefde en de grote kostbare vrijheid die we van onze hemelse Vader ontvangen. Die vrijheden zijn in onze grondwet geworteld en ze staan dus in een rijke traditie.

En we voelen het als onze roeping om deze door te geven aan onze kinderen. En ja, dat staat stevig onder druk. Voor de ChristenUnie is het opkomend antisemitisme al jarenlang een zorgpunt als een kanarie in de kolenmijn die waarschuwt voor een groter gevaar. Want als de kleinste minderheid in jouw land niet veilig over straat kwam, dan zegt dat iets over de staat van je samenleving. En ik herinner me het gesprek met een bijna huilende moeder die me vertelde hoe ze haar lieve kinderen had gevraagd om het kettinkje met een Davidster, om dat maar weg te stoppen. En ik herinner me het gesprek met de rabbijn, die vertelde hoe zijn gemeenschap kleiner en kleiner wordt omdat mensen wegtrekken, niet meer in Nederland durven zijn. En als dat aan de hand is, dan is het goed mis. Dan ja, dan moeten we samen opstaan. En met het gebeuren op zeven november en de verschrikkelijke gebeurtenissen in Amsterdam heb ik gevoeld hoe het vertrouwen van de Joodse gemeenschap geknakt is. En dat kan niet gebeuren in Nederland. Niet met de kleinste minderheid, niet met de geschiedenis die we met ons meedragen, dat zij niet veilig zijn en dat de vrijheid voor hen anders is voor dan voor wie dan ook. En

daarom zal de ChristenUnie onder mijn leiding altijd en ook altijd opstaan tegen antisemitisme. Ik heb ook gezien welke spanningen er vervolgens kwamen na dat veertigste debat in Den Haag.

Er werd gebeld door een wethouder van één van de grote steden die me vertelde hoe in hoe in een van hun wijken twee meisjes met een hoofddoekje liepen, wat werd afgerukt. Hoe een jongen werd beoordeeld op zijn uiterlijk en haat te horen kreeg. Laat heel duidelijk zijn. Onze mensvisie is een andere. Wij weten dat ieder mens, wat je ook gelooft, hoe je eruit ziet, geschapen is door onze Heer. En daarom kijk je hem in de ogen en behandel je hem met respect. Blijf met je vingers af van iedere Nederlander, wat hij ook gelooft. De vrijheid van godsdienst is niet alleen voor jezelf, maar is voor iedereen, zeg ik ook hier. En daar zal de ChristenUnie bestaan. En ja, dan dragen wij vanuit de oppositie concrete plannen aan voor meer veiligheid, voor een stevige aanpak van antisemitisme, voor goed onderwijs. En toen ik gisteren de plannen las van het kabinet om antisemitisme te bestrijden, las ik daarin verschillende van onze voorstellen terug die nu worden uitgevoerd. Met de VVD hebben we voorgesteld om sneller op te sporen en aan te pakken. Om meer aandacht te hebben, juist ook voor het herdenken en voor het Joodse leven nu. Met Partij van de Arbeid GroenLinks heb ik voorgesteld om antisemitisme zwaarder te bestraffen, maar ook andere vormen van discriminatie. En met links en rechts hebben we ervoor aan gewerkt dat er meer geld is gekomen voor de herinneringscentra, zoals Westerbork, zoals Kamp Amersfoort. En de ChristenUnie zal met links en rechts werk blijven maken van zo'n veilig Nederland, waar de kleinste minderheid alle ruimte krijgt om in vrijheid veilig te leven en waar iedereen zich veilig weet. Vrienden, de huidige politiek laat het denk ik te vaak na om grote verhalen te vertellen. En het gevolg is dat we nog eens extra zien wat er aan chaos wordt gekozen, wat er aan bestuurlijk onvermogen af en toe gebeurt.

En laten we eerlijk zijn wie in een coalitie gaat zitten met de PVV, moet niet verbaasd zijn dat de PVV zich precies gedraagt zoals we de PVV al kennen. Maar als ChristenUnie zeggen we wel, we moeten ook neerzetten waar we zelf voor staan. Een groter verhaal, een verhaal van hoop en niet van angst. En Jonathan Seks, de Britse rabbijn, verwoordde dat prachtig. Samenlevingen worden gevormd door de woorden die we spreken, door de verhalen die we vertellen en door de waarde die we delen. En vanuit die overtuiging wil de ChristenUnie bouwen aan de samenleving. Een stip op de horizon zetten. Hoe we het land voor ons zien, juist voor onze kinderen. Wij werken aan een land waar we omzien naar elkaar, Waar de economie de ruimte biedt aan familiebedrijven en jonge starters eindelijk een huis kunnen vinden. Een land waar we goed zorgen voor de natuur en verantwoordelijkheid nemen voor de schepping. Onze politiek begint daar waar de samenleving is en kijkt dan vooruit. Hoopvol in een ongenadige tijd. Dat is het verhaal waar de ChristenUnie

aan zal bouwen. In de oppositie hebben we daarin als ChristenUnie een unieke positie. Dit kabinet is verdeeld chaotisch en helaas sorry, maar het mist visie. We missen de samenleving in de plannen. Er zijn hoofdlijnen, maar er is geen gedeelde koers. En dat werd de afgelopen weken pijnlijk zichtbaar.

De ChristenUnie zal in dat tijdsgewricht onder mijn leiding geen oppositie voeren om het oppositie voeren. Welnee, wij willen bouwen aan de samenleving. Dus als plannen bijdragen aan het opbouwen van die samenleving, dan zullen we dat steunen. Vanzelf. Maar als het de keuze is voor chaos, dan stemmen we tegen. En waar het kan, zoeken we natuurlijk een meerderheid voor verbetering. Met Pieter en Don en ons mooie team werken we daar keihard aan. Gisteren werd nog maar eens duidelijk dat dat loont. We zijn de oppositiepartij die de meeste moties voorstellen voor verbetering, zeg ik voor de niet-Haagse luisteraar aangenomen krijgt. De ChristenUnie. En dat applaus komt deze mannen en ons hele team enorm toe. Want de ChristenUnie weet heel vaak meerderheden te vinden door keihard te werken, door te blijven praten, door de mouwen op te stropen. Zo zijn wij een oppositie Niet vanuit de hangmat een beetje anderen de maat nemen. Nee, de mouwen opstropen en kijken hoe kunnen we bouwen aan dit land? En ja, deze houding wordt gewaardeerd, want er melden zich nieuwe leden aan en we zien in hun motivaties om nieuw om lid te worden een waardering voor die toon. Maar ook een urgentie. Dat christelijke politiek juist in een verdeeld land, dat je dat kan laten horen wat rust is, wat je diepste waarden zijn. Dat we werken aan heelheid en verstandig beleid. En in een turbulente tijd valt rust en betrouwbaarheid misschien wel extra op. Het is goed te zien dat zo'n houding dus ook verschil maakt dat je niet hoeft te schreeuwen om politiek wat voor elkaar te krijgen. Want of het nu gaat om belastingmaatregelen of de giften, mensen en ondernemers in staat stellen om te bouwen aan de samenleving, om te investeren in goede doelen van de reddingsmaatschappij tot de voedselbank. We hebben geknokt om die oliedomme maatregelen van het kabinet van tafel te krijgen. En dat is gelukt in goede samenwerking met de christelijke partijen, SGP en CDA. Ik noem ze je met nadruk en ook met D66. Want dan stropen we de mouwen op en gaan we er tegenaan.

En ik wees naar Pieter Grinwis, want die heeft als geen ander gesjouwd hiervoor. Dank je wel, Pieter. En ook bij andere onderwerpen. Dan werken we er samen aan om de scherpe randen van het beleid 10 goede te keren. Als het kabinet wel belooft, maar niet zal doen, dan herinneren we ze er stevig aan. Want als je zegt voor het noorden te kiezen als je de Nedersaksenlijn en de Lely lijn in je plannen zet, maar je reserveert er werkelijk geen stuiver voor, dan is het glashelder. Praatjes vullen geen gaatjes. Kom op kabinet, mist de trein niet. Ga aan de slag. Wij staan klaar om je te steunen. Kies voor het Noorden. En als plannen echt niet deugen of de rechtsstaat wordt aangetast, dan laten we dat ook duidelijk merken. Want een democratische

rechtsstaat verdient onze bescherming. En dat klinkt natuurlijk heel abstract, zo'n democratische rechtsstaat. Iets hoog over. Maar het gaat erover dat jij jij kan zijn. Het gaat erover dat je je als kleinste minderheid veilig weet. Dat je als ouders kiezen naar welke school je kinderen gaan. Dat je samen kunt komen in een kerk. Georganiseerd verband van religie, zou mevrouw Yeşilgöz zeggen. En ze heeft gelijk. Het was een prachtig georganiseerd verband van religie. De rechtsstaat gaat over wie je bent. Wie wij zijn. En juist daarom staan we er voorop. Het is niet abstract. Het is het dagelijks leven wat ons vrijheid geeft en wat zo kostbaar is. Dus ja, daar zal de ChristenUnie voor opstaan en dan vinden ze ons vierkant tegenover zich. Op het moment dat er gekabbeld wordt aan die vrijheid van godsdienst.

Op het moment dat er geknabbeld wordt aan die vrijheid van onderwijs. De ChristenUnie kiest voor echte vrijheid en laat dat onze missie zijn, ook in dit komende jaar. En ik zeg dit natuurlijk met enige stevigheid als jullie politiek leider, maar het moet me wel van het hart dat het me zwaar gevallen is. Jullie weten mijn hobby is jurist zijn. En als voormalig senator uit de Eerste Kamer, waar ik zo heb geleerd om echt te kijken van is dit rechtvaardig? Is dit, Voldoet dit aan onze grondwet, aan onze internationale verdragen? En we zien dan wat er per proefballon wordt voorgesteld. Nee, het is dan essentieel om de rechtsstaat te verdedigen. En toen dit kabinet juridische geitenpaadjes introduceerde, laat ik het maar zeggen zoals het is. Ik was echt woest, boos. Hoe kan dit? Hoe kan je een rechtsstaatverklaring hebben en zo langs die vangrails gaan karren? Ik snapte er geen bal van. Het is het moment geweest dat ik mijn voorbereide tekst aan de kant heb gelegd, zoals ik dat nu eigenlijk ook alweer doe. Want je kunt niet zeggen dat je dit, dat je dit rechtstatelijk vindt. Welnee, dit is het buigen van de rechtsstaat naar je eigen mening. En dan raak je de ruggengraat van onze democratie kwijt. En daarom sta ik hier vandaag om het nog maar één keer heel helder te zeggen. Beste kabinet, we zullen jullie helpen als we kunnen opbouwen aan dit land. Maar je vindt ons vierkant tegenover je als de rechtsstaat wordt uitgehold.

Als het kabinet kiest voor chaos, de spreidingswet schrapt en de telefoon niet opneemt als burgemeesters bellen, dan zal de ChristenUnie onder mijn leiding niet meegaan op die weg van chaos. En het valt ons zwaar, maar dan kunnen we niet voor een begroting asiel en migratie stemmen. En als dit kabinet de hulp aan de allerarmsten wereldwijd grotendeels schrapt, als ons rijke land voor zichzelf kiest, dan zal de ChristenUnie altijd opstaan voor de allerarmsten tegenover het kabinet. En als dit kabinet nog eindeloze evaluaties wil afwachten, terwijl de rapporten heel helder zijn over de vernietigende werking van de gokmafia op de toekomst van onze jongeren, dan vinden ze ons op hun weg. Niet alleen door nee te zeggen, maar ook door concrete voorstellen neer te leggen. Bescherm onze jongeren. Stop die gokindustrie. En ja, als het gaat om het opkomen voor de meest kwetsbaren in onze

samenleving, dan weet ik dat Don altijd voorop zal staan. Hij laat zien waar de nood het hoogst is. Hij trekt op juist met de mensen die dat het hardst nodig hebben. En dank je wel Don, dat je dat onvermoeibaar doet op zoveel dossiers. En Pieter, die duikt natuurlijk in zijn Excel-sheets, analyseert elk cijfer en legt vervolgens heel scherp bloot hoe dit kabinet de lasten oneerlijk verdeelt. Want het zijn vaak de allerarmsten die daarbij het onderspit delven en dat is onacceptabel. En zo heeft Pieter de afgelopen weken keihard gekokt met de andere collega's om de btw-verhoging van tafel te krijgen en de giften om die helemaal te behouden.

Dank je wel Pieter. Vrienden van de ChristenUnie, wij laten niet toe dat de rechtsstaat wordt uitgerold, de onderwijsvrijheid op de helling gaat. En ik kijk echt met grote zorg naar de overdrive van de liberale vrienden van de VVD. En in hun kielzog toch telkens de rest van de coalitie en liberaal Nederland. Want ja, wij vinden het prima om te kijken hoe je het geld van Saudi-Arabië of andere onvrije landen uit Nederland weert. Natuurlijk, helemaal eens. De ChristenUnie was een van de eerste partijen die om deze maatregelen heeft gevraagd. Maar stop met het verdacht maken van hele bevolkingsgroepen. Met de introductie van een zondagschoolpolitie. Stop met uitspraken als dat alle georganiseerde vormen van geloven in zichzelf gevaarlijk zijn. Nee, Nederland is geen seculair land. Nederland is een land waar juist ook het christendom heeft bijgedragen aan onze vrijheden. Vanaf die eerste verklaring tegenover de Spaanse vorst. De vrijheid van geweten.

We hebben de Amerikanen geïnspireerd in hun vrijheidsverklaring. En juist op dat punt verwacht ik dus echt meer tegenspraak van NRC. Kom, zou ik zeggen, trek met ons op met de partij van de samenleving die nuchter staat voor de volle vrijheid. Die kiest voor hoop boven angst. En ja, wij zullen blijven opstaan in de debatten. Elke keer opnieuw, als we zien dat die rechtsstaat in de verdrukking komt. Want dat is waar de ChristenUnie voor staat. Voor bescherming van minderheden. En uiteindelijk ben je allemaal een keer een minderheid. Denk daar maar eens over na, zou ik willen zeggen tegen mensen die al te roekzigloos denken dat je alleen voor jezelf kiest. Nee, de bescherming van alle minderheden maakt echte vrijheid zichtbaar. En de ChristenUnie zal daarom opstaan voor de bescherming van een rechtsstaat die ons zo lief is en voor een land waarin iedereen dezelfde kansen krijgt en waarin gerechtigheid rolt als een rivier de boventoon voert.

Vrienden, wij hebben in deze ruige tijd een heel eigen verhaal. Wij zijn mensen van de hoop, niet van de angst. Er is veel om kritisch over te zijn, maar altijd constructief. Laten wij nuchter blijven en eerlijk. Geen geschreeuw, geen proefballonnen, maar politiek die opbouwt. Want dat is wat Nederland keihard nodig heeft. Ik begon met de vraag: in wat voor land wil je leven? Ik zou je willen vragen:

voor wat voor land wil je opstaan? Mijn antwoord is duidelijk: Een land waar hoop sterker is dan angst. Waar recht sterker is dan macht. Waar liefde sterker is dan verdeeldheid. Ik wil dat we samenleven en de ChristenUnie zal blijven uitdelen van wat ons de diepste drijft. Een Unie van christenen die wil bidden en bouwen. Ja, aan dat land, dat land van hoop, willen wij met iedereen van goede wil bouwen. En ik dank jullie dat je je daarvoor inzet en ik vraag jullie om dat komend jaar weer met volle enthousiasme te doen. Het is een genoegen om dat met elkaar neer te zetten.

Wij bouwen aan een samenleving van hoop. Dank jullie wel.